

Kostiřová, Zuzana Marie

Zpráva z konference Alternativní spiritualita 2024, Plzeň, 17.-18. října 2024

Religio. 2025, vol. 33, iss. 1, pp. 110-112

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/Rel2025-40552>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.82247>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](#)

Access Date: 02. 07. 2025

Version: 20250626

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Zpráva z konference Alternativní spiritualita 2024, Plzeň, 17. - 18. října 2024

ZUZANA MARIE KOSTIČOVÁ

Husitská teologická fakulta, Univerzita Karlova, Praha, Česko

• zuzana.kosticova@htf.cuni.cz • *ORCID 0000-0002-7765-6089*

Ve dnech 17. a 18. října 2024 se pod záštitou Západočeské univerzity odehrál v Plzni už druhý ročník konference „Alternativní spiritualita“ (tentokrát už bez původního podtitulu „new age“; (novo)pohanství a (neo)šamanismus“). Oproti loňsku měl již mezinárodní, česko-slovenskou podobu – v programu figurovaly i dvě slovenské badatelky, Danijela Jerotijević a Kristína Bartošová. Přestože druhá z nich se nakonec musela ze zdravotních důvodů omluvit, jedná se o nadějně vykročení k většímu propojení českého a slovenského bádání o alternativní spiritualitě.

Letošní konference zdařile navázala na loňský zahajovací ročník, který se odehrál na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy. Jeho cílem bylo pokusit se vytvořit stabilní prostor pro setkávání všech, kdo se v českém akademickém prostředí zaměřují na nejrůznější podoby alternativní spirituality. I vzhledem k tomu, že pořádajícím pracovištěm byla tentokrát Katedra antropologie Filosofické fakulty Západočeské univerzity a hlavním organizátorem etnolog Jan Kapusta, byl v programu patrný poměrně velký důraz na terénní výzkum a obecně kvalitativní metody. To ostatně odpovídá momentálnímu světovému trendu, v němž se alternativní spiritualita typicky studuje právě z této perspektivy – tedy jako žitý, vernakulární fenomén. Multimetodologický charakter konference, který byl etablován v loňském roce, však přesto zůstal zachován. Bylo to jasně patrné už z volby úvodní zvané přednášky „Česká republika – ráj náboženských alternativ(ců)“, kterou proslovil Zdeněk R. Nešpor z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy a která představovala sociologický průřez posledními třiceti lety české alternativní religiozity a jejími historickými kontexty v religiozitě 19. století.

Ve čtvrtek pak následovaly tři panely – „Sociální a ekonomické aspekty“, „Sdílená doktrína“ a „Alternativní spiritualita v praxi.“ V prvním

Religio 33/1, 2025, 110-112.

<https://doi.org/10.5817/Rel2025-40552>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

z nich vystoupili Zuzana Bártová s příspěvkem o propojování osobního rozvoje a spirituality, Danijela Jerotijević na téma genese pocitu soudržnosti a bezpečí a obecně emocí v prostředí tzv. „ženských kruhů“ a Jan Kapusta, který mluvil o ekonomických, „komerčních“ aspektech alternativní spirituality. Panel sdílené doktríny obsahoval příspěvky Heleny Dyndové o spirituálních/esoterních motivech v časopise *Receptář*, Zdeňka Vojtíška a Jitky Schlichtsové o konspirativitě v časopise *Šifra* a Zuzany Kostičové o konspirativním diskursu José Argüellese. Den byl nakonec završen vystoupením Tomáše Procházky, který mluvil o indiánském mesiáši Stevenu Charlestonovi, a Tomáše Samka z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, jehož příspěvek se věnoval problematice výuky alternativní spirituality na PedF a obecně prostoru, jaký je věnován její výuce v občanské výchově a základech společenských věd.

Druhý den byl z velké většiny věnován příspěvkům studentů a doktorandů. V panelu „Alternativní medicína“ vystoupila Natálie Daberkowová s příspěvkem o ženské spiritualitě a Zora Hrabáková s výzkumem, který se zaměřuje na vzájemné průniky terapeutické kultury a současné astrologie. Na to tematicky navázal panel „Spiritualita a psychoterapie“, kde mluvil psychoterapeut Matyáš Müller o možnostech a mezích praktického využití spirituality v terapeutické praxi a Michaela Susedíková o fenoménu *bufo alvarius*. Poslední panel byl pak věnován subkulturám – vystoupila na něm Alexandra Lebriez s příspěvkem o moravských komunitách DIY punku, Matouš Mokřý, který mluvil o pravicovém extremismu a sinisterním milieu v kontextu spirituality a sebero-zvoje, a nakonec Klára Kubálková, která zkoumala faktory ovlivňující setkání s UFO. Stejně jako loni, i letos ukončila konferenci Hana Magdoňová, která se věnuje uměleckému výzkumu a která se ve své práci pohybuje na hraně vědy a umění, spirituality a performance, etického a etického diskursu.

Význam bádání o alternativní spiritualitě je v Česku bez přehánění obrovský: jako ostatně zaznělo i v úvodní přednášce, jedná se s největší pravděpodobností o majoritní české náboženství, které je však paradoxně pořád relativně málo studováno i vyučováno. A to vzdor letité snaze odborníků tuto situaci změnit. Zdeněk Nešpor to výstižně vyjádřil, když konstatoval: „stále se tvrdí, že česká společnost je ateistická: já se už třicet let živím tím, že dokola marně opakuju, že není.“ Neschopnost alternativní spiritualitu skutečně spatřit v celé její pestrosti a složitosti je navíc v současné době tím naléhavější, čím víc se ve společnosti vzrůstají anti-kultovní tendence. Ty jsou v tomto konkrétním případě navíc zaměřeny zvláště proti ekonomickým, „komerčním“ aspektům tohoto mladého náboženství. Alternativní spiritualita se v jejich perspektivě jeví často redukována na jakési tahání peněz z kapes lehkověrných lidí, a právě tato její stránka, nezřídka alarmisticky zveličená, je mezi vzdělanou veřejností

nejviditelnější (a to bohužel platí i o akademické sféře mimo nejužší odborné kruhy). Je proto důležité, že se toto téma v posledních letech stále častěji objevuje na českých konferencích. V roce 2022 o něm mluvila Helena Dyndová na konferenci k pětadvacetiletému výročí časopisu *Dingir*,¹ letos v Plzni pak zvedl hozenou rukavici hlavní organizátor Jan Kapusta.

Zkreslenou představu o české náboženské situaci a neviditelnost alternativní spirituality samotné však podporuje i aktuální podoba výuky občanské nauky a základů společenských věd, které vyvěrají z toho, jak jsou budoucí učitelé těchto předmětů vedeni už na pedagogických fakultách. Naléhavost tohoto problému dobře ukázal příspěvek Tomáše Samka. Nechceme-li marně opakovat, že Češi nejsou žádní ateisté po dalších třicet a více let, je třeba hledat způsoby, jak lépe propojit aktuální výzkumy o alternativní spiritualitě s prostředím školní výuky. Naneštěstí však priority současného systému hodnocení vědy silně tlačí na to, aby práce s českým veřejným prostorem, včetně školství, zůstala i nadále okrajovým koníčkem několika málo nadšenců, kteří se mu věnují v podstatě na úkor svého univerzitního kariérního postupu. Příkopy mezi aktuálním bádáním a výukou přesto nejsou nepřekročitelné a práce na jejich přemostování, ať už následně povede kamkoli, může začít například právě na konferencích jako je „Alternativní spiritualita“.

Z toho všeho je jasně patrné, jak významné je udržet si prostor pro pravidelné setkávání českých a slovenských odborníků a propojovat jejich teoretické perspektivy, metodologické postupy i dílčí problémy, s nimiž se ve svých výzkumech potýkají. Snad se to bude konferenci „Alternativní spiritualita“ nadále dařit. Všichni, kteří se k této vizi budou chtít připojit, tak mohou učinit na podzim 2025: další ročník se znovu odehraje v Praze, na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy.

1 Z konference podala čtenářům *Religia* zprávu Jitka Schlichtsová, „Divákem i hercem na náboženské scéně: časopis *Dingir* vychází již 25 let a oslavil to konferencí,“ *Religio* 31, č. 1 (2023): 157-160, <https://doi.org/10.5817/Rel2023-1-11>.